

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

990

Vragen van de leden **Leijten** en **Van Nispen** (beiden SP) aan de Ministers van Financiën en van Justitie en Veiligheid over *het witwassen van miljarden euro's door criminelen in Nederland* (ingezonden 8 november 2018).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën) mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 17 december 2018).

Vraag 1

Welke verklaringen heeft u voor het feit dat uit nieuw onderzoek blijkt dat in Nederland jaarlijks naar schatting het enorme bedrag van 16 miljard euro witgewassen wordt?¹

Antwoord 1

De schattingen van de omvang van witwassen in Nederland, zoals die naar voren komen uit het onderzoek van Unger et al, komen redelijk overeen met onderzoek van Unger uit 2006 – toen kwam de schatting uit op 18,5 miljard euro. Het schattingsmodel dat in 2006 werd gehanteerd is in deze studie verbeterd. Evenwel is de geschatte 16 miljard euro van schokkende omvang. Witwassen is een delict dat niet op zichzelf staat: er liggen verschillende andere misdrijven aan ten grondslag, met name drugshandel en fraude, en de bestedingscategorieën van criminelen lopen uiteen van consumptieve bestedingen tot bijvoorbeeld onroerend goed in het buitenland. Tot slot moet een deel van de verklaring voor de omvangrijke schatting worden gevonden in de internationale dimensie van witwassen: geschat wordt dat het grootste deel van de in Nederland witgewassen gelden uit het buitenland afkomstig is.

Vraag 2, 7

Is de financiële sector in staat geld dat voor negentig procent afkomstig is van drugshandel en fraude buiten haar infrastructuur te houden? Zo nee, waarom niet? Wat zijn de instrumenten om dit te realiseren? Hoe verklaart u dat de ING-bank «niets verdachts» zag in witwas transacties ter waarde van 150 miljoen euro door een middelgroot bedrijf op Curaçao?²

¹ <https://www.trouw.nl/samenleving/nog-altijd-wassen-criminelen-in-nederland-miljarden-euro-s-wit-ae172327/>

² <https://www.telegraaf.nl/financieel/2769026/ing-zag-niks-verdachts-in-witwassen-curaçao>

Antwoord 2, 7

De integriteit van financiële instellingen is één van de pijlers van vertrouwen en vormt daarmee een randvoorwaarde voor het goed functioneren van een financiële instelling en het financieel stelsel als geheel. Daarnaast is het voorkomen dat het financiële stelsel wordt gebruikt voor witwassen en financieren van terrorisme van groot maatschappelijk belang. Financiële instellingen, waaronder ING NL, dienen op grond van de Wet op het financieel toezicht (Wft) een integere bedrijfsvoering te waarborgen en op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) op effectieve wijze hun poortwachtersfunctie te vervullen om betrokkenheid bij witwassen, de onderliggende delicten en terrorismefinanciering te voorkomen. DNB houdt hier integriteitstoezicht op. Met het verrichten van adequaat cliëntenonderzoek en het monitoren van transacties moeten financiële instellingen ervoor zorgen dat de dienstverlening niet wordt gebruikt voor voornoemde criminaliteit.

DNB heeft in de brief die ik op 25 september jl. met een begeleidende brief naar uw Kamer heb gestuurd, aangegeven dat bij verschillende banken sprake is van onvoldoende klantonderzoek en gebrekkige transactie-monitoring.³ DNB neemt goede initiatieven tot verbetering waar in de sector en ziet verschillende instellingen in toenemende mate investeringen plegen ter versterking van hun risicobeheersing. Het blijft echter van belang dat banken en hun bestuurders ook in de toekomst een grote inspanning leveren. Zoals ik aan uw Kamer in mijn begeleidende brief heb aangegeven, blijf ik mij inzetten voor het versterken van het anti-witwasbeleid. Dit doe ik op nationaal niveau onder andere met de implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn en in Europees verband. Ook zal ik in mijn gesprekken met de bankensector deze indringend aanspreken op zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Vraag 3, 4, 5, 6

Ziet u dit soort onderzoek als aanknopingspunt voor de aanscherping van het anti-witwasbeleid? Hoe gaat u dit beleid aanscherpen?

Kunt u aangeven hoe het komt dat het, zoals de onderzoekers stellen, gemakkelijk is om grote sommen zwart geld naar het buitenland te verplaatsen? Kunt u aangeven wat u hier tegen gaat doen?

Bent u het eens met de conclusie van de onderzoekers dat onder opsporingsinstanties onvoldoende financieel-economische kennis aanwezig is om ingewikkelde, door criminelen opgezette bedrijfsconstructies te doorgronden en aan te pakken? Wat gaat u doen om het zicht op criminele geldstromen te verbeteren in de opsporing?

Bent u bekend met het internationale netwerk van ondergronds bankieren (hawala), dat door de onderzoekers wordt genoemd als dé methode om wit te wassen? Wat gaat u hier tegen doen?⁴

Antwoord 3, 4, 5, 6

Het onderzoek naar de aard en omvang van criminele bestedingen is op verzoek van de ministeries van Justitie en Veiligheid en van Financiën uitgevoerd. In de aan uw Kamer toegezegde integrale beleidsreactie op verschillende afgeronde wetenschappelijke onderzoeken naar witwassen gaat de Minister van Justitie en Veiligheid mede namens mijzelf hierop in.⁵ Aan uw Kamer is reeds toegezegd dat een integrale beleidsreactie in het eerste kwartaal van 2019 zal worden toegestuurd.⁶ De door u gestelde vragen zullen daarbij worden betrokken. Naar aanleiding van de onderzoeken zal worden bezien of het beleid effectiever kan worden vormgegeven.

In algemene zin geldt dat aanscherping en verbetering van het anti-witwasbeleid voortdurend plaatsvindt, onder andere in navolging van wijzigingen in de FATF-aanbevelingen en Europese regelgeving. Momenteel wordt het anti-witwasbeleid met drie wetsvoorstellen versterkt. Allereerst door twee wetsvoorstellen die beide een regime voor het registreren van

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2018/09/25/dnb-brief-in-antwoord-op-verzoek-minister-van-financien-nav-transactie-om-ing>

⁴ <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nederland-aantrekkelijk-voor-witwassers-jaarlijks-16-miljard-euro-crimineel-geld-witgewassen-b81971d73/>

⁵ Kamerstukken I, 2017/2018, 31 477, nr. 24.

⁶ AO georganiseerde criminaliteit/ondermijning, 14 november 2018.

informatie over de uiteindelijk belanghebbende (UBO-informatie) bevatten: een regime met betrekking tot de UBO's van vennootschappen en andere juridische entiteiten die in Nederland zijn opgericht en een regime met betrekking tot de UBO's van trusts en andere soorten juridische constructies met een soortgelijke structuur of functie als trusts.

EU-lidstaten, waaronder Nederland, moeten er dan onder meer voor zorgen dat op hun grondgebied opgerichte vennootschappen en andere juridische entiteiten toereikende, accurate en actuele informatie over hun UBO's inwinnen en bijhouden, alsmede registreren in een openbaar toegankelijk register. Dergelijke informatie over de uiteindelijk belanghebbenden vormt een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van criminelen die hun identiteit achter een juridische structuur willen verbergen. Deze wetsvoorstellen dragen daarmee bij aan het vergroten van de transparantie over uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten. Het derde wetsvoorstel implementeert de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn. Ook met dit wetsvoorstel wordt een aantal belangrijke stappen gezet in het verder voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen en terrorismefinanciering. Ten eerste worden er regels gesteld voor aanbieders die diensten met virtuele valuta (ook wel cryptovaluta of crypto's genoemd) aanbieden. Virtuele valuta gaan gepaard met een hoge mate van anonimiteit en maken het mogelijk om transacties te verbergen. Deze regels zijn van belang omdat het digitale en anonieme karakter van virtuele valuta de kans verhoogt dat zij worden gebruikt voor witwassen of terrorismefinanciering. Ten tweede regelt het wetsvoorstel dat meer publieke partijen informatie kunnen uitwisselen. Goede informatie en het kunnen delen daarvan is noodzakelijk voor effectief toezicht. Een voorbeeld is de nieuwe mogelijkheid om informatie uit te wisselen tussen Wwft-toezichthouders en prudentiële toezichthouders. Informatie van prudentiële aard is vaak onmisbaar voor een adequaat Wwft-toezicht en omgekeerd is Wwft-informatie van belang voor het prudentiële toezicht. Daarnaast vinden er op Europees niveau nog andere initiatieven plaats om het anti-witwasbeleid te versterken, door de Europese samenwerking van toezicht op dit punt te verbeteren. Uw Kamer is hierover geïnformeerd middels twee BNC-fiches.⁷ Deze initiatieven zijn van belang omdat witwassen en financieren van terrorisme overwegend plaatsvinden in een grensoverschrijdende context, waardoor een internationale aanpak noodzakelijk is. Europese samenwerking en informatiedeling tussen toezichthouders en lidstaten is bij het voorkomen en bestrijden van witwassen en financieren van terrorisme cruciaal.

⁷ Mededeling over de versterking van het Uniekader voor prudentieel en antiwitwastoezicht voor financiële instellingen (Kamerstuk 22 112, nr. 2710); Gewijzigd voorstel tot aanpassing van de verordeningen met betrekking tot de Europese Toezichthoudende Autoriteiten en tot wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn (Kamerstuk 22 112, nr. 2711).